Deutsch-Russisches Museum verandert haar naam

5 september 2023

Het voor velen onbekende en tamelijk verscholen museum over de slag om Berlijn door het Sovjetleger en hierop volgende lange Russische aanwezigheid in Berlijn, heeft sinds de inval in Oekraïne haar naam veranderd. Een verwijzing naar Rusland werd niet meer passend geacht.

Museum Karlshorst (Deutsch-Russisches Museum). (Foto: EZAZ).

Vlaggen verhangen

Een Duitse alsook een Russische vlag is niet meer te zien aan de Zwieseler Straße 4 in de wijk (Bezirk) Karlshorst. In plaats daarvan wappert sinds februari 2022 de Oekraïense vlag. De directie van het van binnen volledig Russisch ingerichte museum vond het gepast, of voelde zich verplicht, haar solidariteit met Oekraïne te tonen.

Men ging nog een stap verder. Het museum dat eerder het Deutsch-Russisches Museum heette heet nu Museum Karlshorst, naar de wijk waar het is gevestigd.

In een verklaring van dit jaar schrijft de directie:
”Een jaar geleden breidde de Russische Federatie haar oorlog tegen het soevereine Oekraïne, die in strijd is met het internationaal recht, uit tot het hele land. We blijven deze oorlog in de sterkst mogelijke bewoordingen veroordelen. We zijn solidair met het Oekraïense volk. Ons medeleven gaat uit naar de slachtoffers van de oorlog en de Russische misdaden. We zijn solidair met iedereen die overal ter wereld campagne voert tegen deze oorlog. We doen ons uiterste best om op verschillende niveaus steun te bieden.”

De verwachte reactie uit Moskou bleef uit. Moskou weet hoe dat in de geschiedenis gaat: vrienden worden soms vijanden en worden na enige tijd weer vrienden. Tijd heelt vele wonden, zo blijkt ook uit onze Nederlandse relaties met onze oosterburen.

Verschillende en veranderende zienswijzen

De oorlog beroert iedereen, ongacht of men het voor Oekraïne opneemt of begrip toont voor Rusland. Toch is de naamsverandering van het museum een zeer vergaande stap. Ofschoon de geschiedenis met regelmaat na nieuwe inzichten wordt herschreven, zijn de heldendaden van het Sovjetleger in het verslaan van NAZI-Duitsland ontegenzeglijk.

Berlijn is inmiddels wel gewend aan veranderende inzichten over haar turbulente geschiedenis. Menige straatnaam is al gewijzigd, soms meermaals, als blijkt dat een persoon waarnaar de straat is vernoemd, bij nader inzien toch niet zo zuiver op de graad was. Of dat de opvattingen over wat goed en kwaad is in de tijd zijn veranderd.

Ook bleef het stil in Moskou toen het museum in de maanden daarna Oekraïense musea hielp hun collecties te redden van de oorlogsvernietiging en Oekraïense stagiairs opnam.

Restaurant ‘Moskau’

Recentelijk is een nieuwe controverse ontstaan over de naam van het beeldbepalende restaurant met de naam ‘Moskau’ aan de Karl-Marx-Allee,

voorheen Stalinallee, te veranderen in Café Kyiv. De Berlijnse autoriteiten staan niet te trappelen om weer een gebouw of straat op grond van veranderde geopolitieke opinies aan te passen.

Oekraïne wil naam gebouw in Berlijn veranderd zien

Capitulatie NAZI-Duitsland

Het Museum Karlshorst, zoals het nu heet, is de plek waar de Duitse Wehrmacht in de nacht van 8 op 9 mei 1945 de onvoorwaardelijke overgave tekende en zo een einde maakte aan de Tweede Wereldoorlog voor Europa. In de jaren daarna nam het Sovjet Militaire Bestuur zijn intrek in het gebouw en waren er al tentoonstellingszalen.

Het museum wordt gesteund door een vereniging waarvan niet alleen musea uit Rusland, Wit-Rusland en Oekraïne lid zijn, maar ook de ministeries van Buitenlandse Zaken, Defensie en Cultuur van Rusland en Duitsland.

Niet ieder kon het herbenoemen van het museum billijken. Een aantal buren van het museum protesteerden hiertegen. Een gedenkplaat is een plek waar buren sindsdien regelmatig kaarsen, bloemen en dennengroen plaatsen.

"De heldendaden van de Sovjetsoldaten in de strijd tegen het fascisme zullen levend blijven in de harten van de huidige en toekomstige generaties," staat er op de gedenkplaat. *"Dit is een vorm van protest van de buurtbewoners, die ook terug te vinden is in het bezoekersboek,"* zegt de directeur.

Het zal niet de laatste keer zijn dat Berlijn historische bordjes moet verhangen.